

**กรอบความร่วมมืออาเซียนในการแก้ปัญหายาเสพติด
ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดเพื่อประชาคมที่มั่นคงของอาเซียน
ค.ศ. ๒๐๑๖ – ๒๐๒๕***

นางสาวอรพรรณ แซ่เอี้ยว^๑

๑. บทนำ

บทความนี้เป็นกรณีศึกษาสืบเนื่องมาจากกรณีศึกษาสถานการณ์และปัญหาเสพติดในอาเซียน พ.ศ. ๒๕๖๐^๒ ที่พบว่า แม้ประเทศสมาชิกอาเซียนจะเพิ่มความพยายามในการลดปริมาณการผลิต การค้า และการใช้ยาเสพติดในประเทศและในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง แต่ปริมาณยาเสพติดที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจยึด และจำนวนผู้ค้าและผู้ผลิตยาเสพติด ตลอดจนอัตราเฉลี่ยของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดในอาเซียนยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนต่างมีเส้นทางการคมนาคมที่เชื่อมโยงถึงกัน ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ และด้วยความพยายามของอาเซียนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมความเชื่อมโยงอาเซียนในด้านต่าง ๆ ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการเชื่อมโยงถึงกันมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการค้า การลงทุน การศึกษา และการท่องเที่ยว ฯลฯ ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น ในขณะที่ยังมีคนหรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่อาศัยประโยชน์จากพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของอาเซียนที่เกิดขึ้นนี้เป็นช่องทางที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการลักลอบผลิต ขนย้ายลำเลียง และค้ายาเสพติด ทั้งภายในประเทศและข้ามพรมแดน

ด้วยตระหนักดีว่า ปัญหาเสพติดไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อภูมิภาคอาเซียนเป็นวงกว้าง ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของอาเซียน โดยมุ่งเน้นทำการศึกษาข้อมูลจากแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดเพื่อประชาคมที่มั่นคงของอาเซียน ค.ศ. ๒๐๑๖ –

* บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

^๑ นักวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๒ อรพรรณ แซ่เอี้ยว, “สถานการณ์และแนวทางในการแก้ปัญหาเสพติดอาเซียน : ประเทศไทย,” ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๖๑, หน้า ๒ - ๕.

๒๐๒๕^๓ (ASEAN Work Plan on Securing Communities Against Illicit Drugs 2016-2025)^๔ ประกอบกับข้อมูลจากรายงานการเฝ้าระวังยาเสพติดของอาเซียน (ASEAN Drug Monitoring (ADM) Report) พ.ศ. ๒๕๖๐^๕ เป็นสำคัญ

๒. ทิศทางความร่วมมืออาเซียนด้านยาเสพติด

เนื่องจากภาพรวมสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มที่จะแย่งชิงอาเซียนจึงได้เห็นพ้องกันที่จะเผชิญหน้าเพื่อต่อสู้กับภัยยาเสพติดภายในภูมิภาค และมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเป็นอาเซียนปลอดยาเสพติด หรือ “Drug-Free ASEAN” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับยาเสพติดภายในภูมิภาคได้อย่างมีนัยสำคัญและมีประสิทธิภาพ รวมถึงเพื่อบรรเทาผลกระทบเชิงลบของภัยยาเสพติดต่อสังคม ด้วยโดยการลดการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวฝิ่นหรือพืชต้องห้ามชนิดอื่น ๆ รวมทั้งลดจำนวนการผลิต การซื้อขายและอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด และลดจำนวนการใช้ยาเสพติดในภูมิภาค

เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านยาเสพติดอาเซียน (ASEAN Senior Officials on Drug Matters: ASOD) เป็นหน่วยงานหลักของอาเซียนที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับจัดการปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะในการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดของอาเซียน ในด้านต่าง ๆ ภายใต้การสนับสนุนของคณะทำงานของอาเซียน อนึ่ง เพื่อเดินหน้าสร้างแรงผลักดันทางการเมืองและกำหนดทิศทางความพยายามและความมุ่งหมายของอาเซียนให้ดียิ่งกว่าเดิม จึงได้จัดให้มีการประชุมรัฐมนตรีด้านยาเสพติดอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting on Drug Matters: AMMD) ขึ้น โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านยาเสพติดอาเซียน (ASOD) มีหน้าที่รับผิดชอบในการรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ต่อที่ประชุมรัฐมนตรีด้านยาเสพติดอาเซียน

สำหรับแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดของอาเซียนฉบับก่อนหน้า มีชื่อว่า “แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการผลิต การค้า และการใช้ยาเสพติดของอาเซียน ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๐๔ – ๒๐๑๕”^๖ (ASEAN Work Plan on Combating Illicit Drug Production, Trafficking and Use

^๓ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ

^๔ <http://asean.org/storage/2016/10/ASEAN-WP-on-Securing-Communities-Against-Illicit-Drugs-2016-2025-FINAL.pdf>

^๕ ASEAN Narcotics Cooperation Center (ASEAN-NARCO), “ASEAN DRUG MONITORING REPORT 2016,” <http://asean.org/storage/2016/10/Doc6-ADM-Report-2016-as-of-15-November-2017-FINAL.pdf>

^๖ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ

2009-2015) ซึ่งได้รับการรับรองในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านยาเสพติดอาเซียน ครั้งที่ ๓๐ ที่จัดขึ้น ณ กัมพูชา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามวิสัยทัศน์อาเซียนเพื่อการเป็นประชาคมที่ปลอดภัยาเสพติด ที่ให้ความสำคัญต่อผลสำเร็จและประสิทธิผลของการจัดการปัญหาเสพติด และการลดผลกระทบเชิงลบต่อสังคม รวมทั้ง การดำเนินมาตรการเพื่อลดการเพาะปลูกการผลิต และการใช้ยาเสพติดได้อย่างมีนัยสำคัญและยั่งยืน

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติดได้รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ค.ศ. ๒๐๐๙ – ๒๐๑๕ ประจำปีตามมาตรฐานรายงานประเทศ (Country Report) โดยได้มีการทบทวนระยะกลางแผนปฏิบัติการฯ และการประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อตรวจสอบทบทวน และประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งผลของการทบทวนในระยะกลางแผนปฏิบัติการฯ สรุปได้ว่า ในขณะที่อาเซียนยังคงพยายามอย่างอุตสาหะและเอาใจจริงเอาใจในการต่อสู้กับปัญหาเสพติดจนสามารถบรรลุผลสำเร็จที่สำคัญได้ คือสามารถตรวจยึดของกลางและจับกุมผู้กระทำความผิดได้เป็นจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ แต่ปัญหาความท้าทายยังไม่หมดสิ้นไปและยังคงมีภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ จากยาเสพติดเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายด้วยเหตุนี้ อาเซียนจึงเห็นควรที่จะเพิ่มความพยายามร่วมกันอย่างเข้มข้น และควรจัดให้มีการดำเนินการอย่างเข้มงวดเพื่อลดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดในอาเซียน

สำหรับผลการประเมินขั้นสุดท้ายเพื่อติดตามตรวจสอบและประเมินผลความคืบหน้าในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ค.ศ. ๒๐๐๙ – ๒๐๑๕ นั้น ได้ดำเนินการโดยสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ซึ่งผลดังกล่าวถูกสะท้อนอยู่ใน "รายงานอาเซียนปลอดยาเสพติด ค.ศ. ๒๐๑๕ : การประเมินผล และข้อเสนอแนะหลังปี ค.ศ. ๒๐๑๕" (Report of the Drug Free ASEAN 2015: Evaluation and Recommendations Post-2015) ที่พบว่า สถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนเลวร้ายลง เนื่องจากการแพร่ระบาดของยาบ้า และสารออกฤทธิ์ต่อจิตและระบบประสาทชนิดใหม่ (New Psychoactive Substances: NPS) ซึ่งรัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องมีแนวทางแบบองค์รวมที่ดียิ่งขึ้น และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหน่วยงานด้านยาเสพติดของอาเซียน เพื่อเอาชนะปัญหาความท้าทายในมิติต่าง ๆ ที่เกิดจากภัยยาเสพติด

๓. แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดเพื่อประชาคมที่มั่นคงของอาเซียน ค.ศ. ๒๐๑๖ – ๒๐๒๕

ปัจจุบัน อาเซียนอยู่ระหว่างการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฉบับใหม่ ซึ่งได้นำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ตลอดจนแผนงานประชาคมอาเซียน

ด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. ๒๐๒๕ (ASEAN Political-Security Community Blueprint 2025) และรายงานอาเซียนปลอดยาเสพติด ค.ศ. ๒๐๑๕ : การประเมินผล และข้อเสนอแนะหลังปี ค.ศ. ๒๐๑๕ มาเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรการในการจัดการกับปัญหาเสพติดอาเซียน จนกลายเป็นแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดเพื่อประชาคมที่มั่นคงของอาเซียน ค.ศ. ๒๐๑๖ – ๒๐๒๕ (ASEAN Work Plan on Securing Communities Against Illicit Drugs 2016-2025^๗) ที่ได้รับการรับรองในการประชุมรัฐมนตรีด้านยาเสพติดอาเซียน ครั้งที่ ๕ (5th AMMD) ที่จัดขึ้น ณ สิงคโปร์ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งในการพัฒนาแผนปฏิบัติการฯ ค.ศ. ๒๐๑๖ – ๒๐๒๕ ได้คำนึงถึงข้อควรพิจารณาต่อไปนี้

- (๑) สถานการณ์และความแปรผันของตลาดยาเสพติดในภูมิภาค
 - (๒) บทเรียนที่ได้จากแผนปฏิบัติการฯ ฉบับก่อน
 - (๓) ความร่วมมือแบบพหุภาคีที่ปราศจากการบ่อนทำลายความพยายามของเอกชนในการจัดการปัญหาเสพติดในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนในเชิงรุก
 - (๔) การผนวกคณะกรรมการและการปรับวิธีการเพื่อลดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติด
 - (๕) การเสริมสร้างความพยายามแบบพหุภาคี และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีอยู่
 - (๖) การกำหนดเป้าหมายและมาตรการเพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการฯ ที่มีประสิทธิผล และสามารถคาดการณ์ได้
- อนึ่ง แผนปฏิบัติการฯ ค.ศ. ๒๐๑๖ – ๒๐๒๕ ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับชาติและระดับภูมิภาค สำหรับจัดการปัญหาเสพติดและบรรเทาผลกระทบเชิงลบต่อสังคม โดยแบ่งออกเป็น ๗ หมวดหมู่ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

๓.๑ บททั่วไป (General)

๓.๓.๑ เสริมสร้างบทบาทของรัฐมนตรีด้านยาเสพติดอาเซียน (AMMD) ในการประสานงานยุทธศาสตร์อาเซียนที่มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยตระหนักถึงความมุ่งมาดปรารถนาที่จะให้อาเซียนปลอดยาเสพติด ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

- (ก) การประชุมรัฐมนตรีด้านยาเสพติดอาเซียนในทุก ๆ สองปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙

^๗ <http://asean.org/storage/2016/10/ASEAN-WP-on-Securing-Communities-Against-Illicit-Drugs-2016-2025-FINAL.pdf>

(ข) ร่วมมือกับหน่วยงานรายสาขาอื่น ๆ ของอาเซียน รวมถึงแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของการยาเสพติด อาทิ การค้ายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ และปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากยาเสพติด

๓.๓.๒ ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการผลิตและการค้ายาเสพติด ทั้งในและจากพื้นที่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ผ่านการทำงานร่วมกันด้านการรวบรวมข้อมูล และเพิ่มความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๓.๓.๓ ประสานการจัดการความเสี่ยงและมาตรฐานแห่งชาติด้านการควบคุมยาเสพติด เพื่อลดปัญหาภัยคุกคามจากยาเสพติด ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

(ก) ทบทวนแผนควบคุมยาเสพติดแห่งชาติ กำหนดปัญหาความท้าทายในการควบคุมยาเสพติด และพัฒนามาตรการตอบโต้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละประเทศ

(ข) เพิ่มทรัพยากรเพื่อรองรับการจัดการปัญหาความท้าทายที่ระบุไว้ใน (ก)

(ค) เพิ่มและพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ในการตอบโต้กับปัญหาภัยคุกคามจากยาเสพติด

๓.๓.๔ ประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานด้านยาเสพติดแห่งชาติเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเชื่อมโยงของอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดในระดับภูมิภาค ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

(ก) รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนต้องอำนวยความสะดวกในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับชาติและเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้น โดยดำเนินการและเข้าร่วมการฝึกอบรมและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการข้ามกระทรวง ข้ามหน่วยงาน หรือข้ามรายสาขา

(ข) แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านการประชุมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านยาเสพติดอาเซียน (ASOD)

(ค) สืบสวนแนวโน้มของยาเสพติด ทั้งในแง่ของอุปสงค์และอุปทานผ่านเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติดอาเซียน

๓.๓.๕ เพิ่มการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้มีส่วนที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและกิจการภายในประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการควบคุมยาเสพติดและความท้าทายต่าง ๆ ผ่านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อต้านยาเสพติด ซึ่งอาจรวมถึงการใช้บังคับกฎหมาย สาธารณสุข การควบคุมยาและ

อาหาร และผ่านหน่วยงานภาคสังคม และครอบครัว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ด้านการจัดการยาเสพติดแบบองค์รวม ตลอดจนผ่านการฝึกอบรมหรือสัมมนาข้ามกระทรวงหรือหน่วยงาน

๓.๒ การศึกษาเชิงป้องกัน (Preventive Education)

๓.๒.๑ เสริมสร้างความตระหนักรู้ ผ่านโครงการรณรงค์ด้านการศึกษาทั่วภูมิภาค เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนต่อต้านยาเสพติด และเพื่อให้ความรู้แก่ประชากรกลุ่มเสี่ยงเกี่ยวกับผลกระทบของยาเสพติด ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

(ก) ใช้รบบันสีเขียวและสีขาวที่พัฒนาขึ้นโดยสิงคโปร์เป็นสัญลักษณ์ร่วมกันของอาเซียน สำหรับกิจกรรมการศึกษาด้าน การป้องกัน และการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

(ข) พัฒนาโครงการต่าง ๆ ของอาเซียนในการป้องกันการใช้ยาเสพติด

(ค) รณรงค์โครงการด้านการศึกษาเชิงป้องกัน ทั้งในระดับชาติ และระดับภูมิภาค

(ง) พัฒนาโครงการด้านการป้องกันการค้ายาเสพติดโดยบุคคล หรือกลุ่มเปราะบางในระดับชาติตามความเหมาะสม

(จ) ประกาศข้อห้ามและบทลงโทษที่ร้ายแรงต่อการลักลอบขนย้าย หรือลำเลียงยาเสพติดในเที่ยวบินระหว่างประเทศ และประกาศคำเตือนดังกล่าว ณ จุดตรวจชายแดน ทางบก และทางทะเล

(ฉ) ผสมผสานแผนหลักสูตรเชิงป้องกันเข้ากับระบบการศึกษา หรือกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ แห่งชาติ

๓.๒.๒ พัฒนาและดำเนินโครงการในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง โดยการแบ่งปันประสบการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และร่วมมือกับหน่วยงานระดับชาติและองค์กรทางสังคมที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรม หรือการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโครงการที่เกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง

๓.๒.๓ กำหนดเกณฑ์และดำเนินการตามความเหมาะสมเพื่อใช้ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สถานที่ทำงาน สภากวาดล้อม นโยบาย และพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ โดยการปรับใช้นโยบายการป้องกันตามมาตรฐานสากล

๓.๓ การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูเพื่อกลับคืนสู่สังคม (Treatment and Rehabilitation)

๓.๓.๑ เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการด้านการบำบัดรักษา และการดูแลผู้เสพ หลังการฟื้นฟู ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแก่สถานการณ์ยาเสพติดของแต่ละประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้เสพยาจะสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างสมบูรณ์แบบ ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

(ก) ขยายขอบเขตของการบำบัดรักษา และเพิ่มเครือข่ายทางสังคม เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการบำบัดรักษาให้แก่ผู้ใช้ยาเสพติด

(ข) พัฒนาโครงการด้านการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพ สำหรับผู้กระทำความผิดที่ติดยาเสพติดในเรือนจำหรือสถานคุ้มครองสำหรับผู้เยาว์ รวมถึงการดูแล หลังการบำบัดรักษา (After Care) โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเปราะบาง และยอมรับพิธีสาร ด้านการบำบัดรักษาตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ในกรณีที่เหมาะสมกับสถานการณ์เฉพาะ ของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน

(ค) ขยายขอบเขตการเฝ้าระวังชุมชนและโครงการเพื่อการดูแลผู้กระทำความผิดภายหลังปล่อยตัว โดยเพิ่มการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ยาเสพติดสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อีกครั้ง

(ง) เสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทักษะของผู้ให้บริการ ด้วยความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาภายนอกอาเซียน โดยให้การสนับสนุนและให้ความรู้ทางเทคนิค ในการจัดตั้งและการบำรุงรักษาศูนย์บำบัด จัดให้มีการฝึกทักษะการประกอบอาชีพแก่ผู้ใช้ยาเสพติด ที่อยู่ระหว่างการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพ โดยอาจร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน และพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อติดตามความคืบหน้า และผลการดำเนินงาน อันจะเป็นกลไกสำคัญในปรับปรุงการดำเนินโครงการและประสิทธิภาพ ของการให้บริการดังกล่าวต่อไป

๓.๔ การใช้บังคับกฎหมาย (Law Enforcement)

๓.๔.๑ ปฏิบัติการเพื่อลดการผลิตและการค้ายาเสพติด และอาชญากรรม ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละประเทศ ซึ่งรวมถึง เพิ่มการสืบสวนคดียาเสพติด ลดจำนวนโรงงานหรือสถานที่สำหรับผลิตสารตั้งต้นและยาเสพติด และลดพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกพืชผิดกฎหมาย ตลอดจนค่อย ๆ ลดอัตราการนำเข้าสารตั้งต้น ในระดับชาติหรือระดับภูมิภาค ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

(ก) ยกระดับความพยายามของประเทศสมาชิกอาเซียนในการขจัดการเพาะปลูกพืชผิดกฎหมาย การผลิตยาเสพติด และการค้ายาเสพติด

(ข) เสริมสร้างขีดความสามารถในการใช้บังคับกฎหมายของประเทศ และขีดความสามารถของบุคลากรในหน่วยงานด้านการกำกับดูแลและควบคุมสารเคมีอันตราย ที่เป็นสารตั้งต้น ซึ่งอาจรวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถทางวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ ของประเทศสมาชิกด้วย

(ค) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการใช้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและนอกอาเซียน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการควบคุมดูแลยาเสพติดทั้งทางอากาศ ทางทะเล และทางแม่น้ำ เช่น แม่น้ำโขง ทั้งนี้ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในการเดินเรือและการขนส่ง

(ง) แบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด ตลอดจนกิจกรรมด้านยาเสพติดขององค์กรอาชญากรรมดังกล่าว ผ่านกลไกที่มีอยู่ในการประชุมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเสียดาอาเซียน และกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

(จ) แบ่งปันข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการรับมือกับสารออกฤทธิ์ต่อจิตและระบบประสาทชนิดใหม่ (NPS) ผ่านกลไกที่มีอยู่ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเสียดาอาเซียน

(ฉ) เพิ่มขีดความสามารถในการใช้ศูนย์ความร่วมมือด้านยาเสพติดอาเซียน^๘ (ASEAN Narcotics Cooperation Center: ASEAN-NARCO) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการจัดการคดีร่วมกัน

(ช) ดำเนินหรือเสริมสร้างมาตรการควบคุมการใช้บังคับและการออกกฎหมาย รวมถึง มาตรการในการริบสินทรัพย์และการปราบปรามการฟอกเงินเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๓.๔.๒ เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในภูมิภาคอาเซียน โดยการทบทวนนโยบายด้านทรัพยากรและเสริมสร้างขีดความสามารถของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้บังคับกฎหมายควบคุมยาเสพติดในระดับประเทศ แต่ต้องเคารพในอธิปไตย กฎหมาย และนโยบายของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย

๓.๔.๓ ยกระดับการกำกับดูแล โดยการกำหนดแนวทางในการใช้บังคับกฎหมายด้านยาเสพติดที่มีความโปร่งใส ผ่านการเผยแพร่ข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับการใช้บังคับกฎหมาย การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการต่อต้านยาเสพติดแห่งชาติและการให้ความช่วยเหลือแก่ประชากรกลุ่มเสี่ยง และตรวจสอบให้แน่ใจว่าสาธารณชนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ ทั้งทางเว็บไซต์ที่เป็นทางการ หรือพื้นที่สำหรับเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะอื่น ๆ

๓.๔.๔ แก้ไขปัญหาและผลกระทบโดยตรงจากการทุจริตที่มีความเชื่อมโยงกับการผลิตและการค้ายาเสพติด โดยการกำหนดกลยุทธ์สำหรับต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะในหน่วยงานที่ใช้บังคับกฎหมายด้านยาเสพติด

^๘ คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ

๓.๔.๕ เสริมสร้างและขยายขอบเขตข้อตกลงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ที่มีอยู่ เช่น ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือระหว่างกันในเรื่องทางอาญา (MLA) ศูนย์ประสานงานข้ามพรมแดน หน่วยข่าวกรองและหน่วยงานควบคุมดูแลสนาามบิน ท่าเทียบเรือ และเขตแดนทางบก และเพิ่มกลไกในการรวบรวมข้อมูลในระดับภูมิภาค ผ่านการจัดประชุมประจำปี ของคณะทำงานต่าง ๆ ในประเทศสมาชิกอาเซียนและในระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ ที่ดีที่สุด ตลอดจนพัฒนาฐานข้อมูลหรือแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับผู้หลบหนีและกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๔.๖ พัฒนาหน่วยข่าวกรองหรือหน่วยสืบราชการลับด้านการต่อต้านยาเสพติด สารตั้งต้นที่ใช้ผลิตยาเสพติด โดยการเพิ่มกิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถ และเพิ่มระบบเก็บ รวบรวมและแบ่งปันข้อมูลที่ดียิ่งขึ้น เพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการควบคุมและกำจัดยาเสพติด

๓.๕ การค้นคว้าวิจัย (Research)

๓.๕.๑ ก่อตั้งระบบรับตรงผ่านเคลียร์ริงเฮาส์ (clearing house) ในภูมิภาค เพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด เผยแพร่ผลการวิจัย (รวมถึงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์) และรวบรวม ความรู้ โดยการสร้างพื้นที่สำหรับเก็บรวบรวมผลงานวิจัยและความรู้ระหว่างประเทศเกี่ยวกับ การลดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติด

๓.๕.๒ ตรวจสอบให้แน่ใจว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในประเทศสมาชิก อาเซียน มีวิธีการสำหรับลดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติด โดยการพัฒนาเว็บไซต์ที่จะรวบรวม และเผยแพร่ผลงานการวิจัยและความรู้ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และทำการเผยแพร่ผลการวิจัย และความรู้ผ่านเว็บไซต์

๓.๖ การพัฒนาทางเลือก (Alternative Development)

๓.๖.๑ ลดการเพาะปลูกพืชผิดกฎหมายได้อย่างมีนัยสำคัญและอย่างยั่งยืน โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพัฒนาทางเลือกของสหประชาชาติเป็นแนวทาง ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ คือ

(ก) การจัดสรรเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน เพื่อใช้สนับสนุนเกษตรกร และชุมชนในการยับยั้งการปลูกฝิ่นและกัญชาผิดกฎหมาย

(ข) บูรณาการนโยบายที่เกี่ยวข้องในแผนพัฒนาแห่งชาติ

(ค) สนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ กล่าวคือ รัฐบาลกลาง หน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทางเลือก

(ง) สสำรวจข้อมูลการใช้ฝิ่นและกัญชาประจำปี และประเมินผล การเพาะปลูกพืชผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการจัดการ ข้อมูลดังกล่าว

(จ) ส่งเสริมให้มีการเข้าถึงสิทธิในที่ดินเพื่อสร้างความเป็นอยู่อย่างพอเพียง และการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืนให้แก่เกษตรกรที่เคยกระทำผิดกฎหมาย

(ฉ) เสริมสร้างหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล และความมั่นคง อันก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสันติภาพ ความมั่นคง และความไว้วางใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ

(ช) จัดการกับต้นตอสาเหตุของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ปักจัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรหันไปปลูกพืชผิดกฎหมาย

๓.๖.๒ ส่งเสริมการพัฒนาทางเลือก โดยสอดคล้องกับพันธกรณีระดับชาติ และระดับสากล รวมถึงกฎเกณฑ์ทางการค้าแบบพหุภาคีที่มีผลใช้บังคับอยู่

๓.๖.๓ พัฒนาความช่วยเหลือทางเทคนิคซึ่งซึ่งกันและกัน ในการหาพืชทดแทนชนิดใหม่เพื่อนำไปเพาะปลูกแทนพืชต้องห้ามหรือผิดกฎหมาย รวมทั้งทำการศึกษาวิจัยนโยบายที่ยั่งยืน

๓.๗ ความร่วมมือนอกภูมิภาค (Extra-regional Cooperation)

๓.๗.๑ เพิ่มความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ภายนอกภูมิภาค รวมถึงประเทศคู่เจรจาของอาเซียนและองค์กรระหว่างประเทศ ในการต่อต้านการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมเกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด โดยการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ คำประกาศ หรือข้อตกลง เพื่อการจัดการลักลอบค้ายาเสพติดและการพัฒนาทางเลือก รวมทั้งยกระดับความร่วมมือในโครงการและข้อริเริ่มที่เป็นประโยชน์ระหว่างเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านยาเสพติดอาเซียนกับพันธมิตรอื่น ๆ ผ่านการจัดการฝึกอบรมและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือการประชุมทางไกลผ่านวิดีโอ เป็นต้น

๓.๗.๒ ร่วมมือกับประเทศคู่ค้าภายนอกอาเซียน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการกับปัญหาความท้าทายข้ามชาติ โดยมุ่งเน้นไปที่ความแปรผันของสารเคมีที่เป็นสารตั้งต้น การจัดการกับกลุ่มอาชญากร และการยกระดับความพยายามในการใช้บังคับกฎหมายผ่านเวทีการเจรจาความร่วมมือกับประเทศจีนในการประชุม ASOD-China และก่อตั้งเวทีการเจรจาความร่วมมือกับอินเดีย

๓.๗.๓ ปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกลไกการระดมทุนที่มีอยู่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาค และเพื่อสนับสนุนหน่วยงานด้านยาเสพติดระดับชาติ โดยเพิ่มขีดความสามารถในการใช้กลไกการระดมทุนอื่น ๆ ในอาเซียน อาทิ การดำเนินงานของกองทุนอาเซียน - จีน กองทุนรวมญี่ปุ่น - อาเซียน กองทุนความร่วมมืออาเซียนบวกสาม (APTCTF) กองทุนความร่วมมือพิเศษเกาหลีใต้ - อาเซียน (SCF) เป็นต้น

๓.๗.๔ เสริมสร้างความแข็งแกร่ง และขยายขอบเขตความร่วมมือทวิภาคี และกลไกการรวบรวมข้อมูลยาเสพติดในระดับภูมิภาค ผ่านการดำเนินการโครงการวิจัย การประชุม เชิงปฏิบัติการ และการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างและขยายขอบเขตของความร่วมมือที่มีอยู่

๓.๗.๕ ยอมรับและสนับสนุนกรอบความร่วมมือจากรัฐบาลของประเทศสมาชิก อาเซียนทั้งหมด และการสนับสนุนจากองค์กรระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือ สำหรับติดตาม ควบคุมคืบหน้า รวมทั้งเพิ่มความร่วมมือในระดับภูมิภาคและการเชื่อมโยงกับรัฐบาล ประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกของอาเซียนเพื่อการระดมทรัพยากร โดยต้องคำนึงถึง ความพยายามที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ด้วย

๓.๗.๖ ส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมในเวทีขององค์การ สหประชาชาติ และคณะกรรมการด้านยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งการประชุมผู้นำ ของหน่วยงานใช้บังคับกฎหมายด้านยาเสพติดแห่งชาติ (Heads of National Drug Law Enforcement Agencies: HONLEA) ทั้งนี้ เพื่อแสดงออกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความพร้อมใจกันแก้ปัญหาเสพติดของอาเซียน

๔. บทสรุป

จากการศึกษาผลการทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ด้านการต่อต้าน การผลิต การค้า และการใช้ยาเสพติดของอาเซียน ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๐๙ – ๒๐๑๕ ที่ผ่านมามีข้อสังเกตเห็นว่า สถานการณ์ยาเสพติดในอาเซียนมีแนวโน้มที่เลวร้ายลง ถึงแม้ว่าประเทศ สมาชิกอาเซียนจะพยายามแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยอาศัยทั้ง ความร่วมมือในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ผ่านกลไกต่าง ๆ ทั้งการประชุม การฝึกอบรม หรือสัมมนา การสร้างโครงการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชากรและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อต่อต้าน ยาเสพติด แต่ปัญหาเสพติดในภูมิภาคยังไม่หมดสิ้นไป

แผนปฏิบัติการฉบับใหม่ คือ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านยาเสพติดเพื่อประชาคม ที่มั่นคงของอาเซียน ค.ศ. ๒๐๑๖ – ๒๐๒๕ จึงได้นำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ตลอดจนแผนงานประชาคมอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. ๒๐๒๕ และรายงานอาเซียนปลอดยาเสพติด ค.ศ. ๒๐๑๕ : การประเมินผล และข้อเสนอแนะหลัง ปี ค.ศ. ๒๐๑๕ มาเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรการในการจัดการกับปัญหาเสพติดในอาเซียน อันประกอบด้วยกิจกรรมเพื่อจัดการปัญหาเสพติดและบรรเทาผลกระทบเชิงลบต่อสังคม โดยแผนปฏิบัติการฉบับนี้ยังคงมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฉบับก่อน กล่าวคือ การลดการผลิต การใช้ และการค้ายาเสพติด พิษผิดกฎหมาย และสารเคมีที่ใช้เป็นสารตั้งต้น

LAW for ASEAN
by the Office of the Council of State of Thailand

สำหรับผลิตยาเสพติดได้อย่างมีนัยสำคัญและอย่างยั่งยืน แต่ได้มีการเพิ่มบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและประชาชนในทุกกระดับ และกำหนดให้มีการพัฒนาระบบให้บริการบำบัดรักษาและการดูแลหลังการบำบัดรักษาแก่ผู้ใช้ยาเสพติด รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยข่าวกรองและระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนพัฒนาและเพิ่มความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ภายนอกภูมิภาค และองค์การระหว่างประเทศให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อแสดงออกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียนในการแก้ปัญหายาเสพติด และเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพความร่วมมือเพื่อการจัดการกับปัญหายาเสพติดอันจะช่วยผลักดันให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ปลอดยาเสพติด (Drug-Free ASEAN) ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น